

Mimar Sinan Hayatı / Eserleri

Sehzade Camii İstanbul (Çıraklık Eseri)

Süleymaniye Camii İstanbul (Kalfalık Eseri)

Selimiye Camii Edirne (Ustalık Eseri)

- Mimar Sinan 1489 – 1588 yılları arasında yaşamış,
- Büyük bir san'atkâr olarak târihe geçen büyük Osmanlı Mîmârı.
- Mimar Sinan Koca Sinân diye de anılır.
- Osmanlı ve Dünya Tarihinin Kaydettiği En Büyük Mimar.
- Tahmînen 1490 senesinde
- Kayseri'nin Ağırnas köyünde doğdu.
- Babası Abdülmennân olup, bu ismi sonradan almıştır.
- Yavuz Sultan Selîm Han'ın zamanında devşirme olarak İstanbul'a geldi.
- Burada iyi bir eğitim ve öğretim gördükten sonra acemi oğlanlar kışlasına verildi.
- Acemi oğlanlar ocağındaki gençler çok sıkı bir askerlik eğitiminin yanında bâzı işlerde çalıştırılırdı.
- Bu işler genellikle büyük inşâatlarda çalışmak veya gemilerde hizmet etmekte.
- Böylece, bazı acemi oğlanlar bu sırada askerliğin yanısıra bir de meslek öğrenirlerdi.
- Mîmâr Sinân neccârlik (marangozluk) mesleğini hayâtının bu devresinde öğrendi.
- Acemi oğlanlık devresini dokuz yılda tamamlayan Sinân, 1521 yılında Kânûnî Sultan Süleymân'ın Belgrad seferine yeniçeri olarak katıldı.
- Büyük kabiliyeti sebebiyle yeniçerilikte sık sık terfî etmeye başladı.
- 1522'de Rodos seferine atlı sekban olarak katıldı.
- 1526 Mohaç meydan muhârebesinden sonra, gösterdiği faydalar sebebiyle takdir edilerek acemi oğlanlar yayabaşılığına (bölük komutanı) terfî ettirildi.
- Daha sonra kapı yayabaşı oldu,
- 1534 Alman ve Bağdâd seferlerine zemberekçi başı olarak katıldı.
- 1533 yılında Kânûnî Sultan Süleymân'ın İran seferi sırasında Van gölüne geldiklerinde, sadrâzam Lütî Paşa karşı sahile gitmek ve düşmanın ahvâlini gözetlemek istedi.
- Bu maksadla Mîmâr Sinân'a kadirge yapması emredildi.
- Mîmâr Sinân'ın iki hafta gibi kısa bir sürede üç adet kadirge yapıp, donatmasına çok memnun olan Lütî Paşa, gemilerin idaresini de ona verdi.
- Bu başarısından dolayı büyük bir itibâr kazandı.
- İran seferinden dönüşte, yeniçeri ocağında itibârı yüksek olan hasekilik rütbesi verildi.
- Bu rütbeyle, 1537 Korfu, Pulya ve 1538 Kara Boğdan (Moldavya) seferlerine katıldı.
- Katıldığı bu seferlerde batının ve doğunun mîmârî tarzını tedkik imkânını buldu.
- Bu iki üslûbu birleştirerek orijinal eserler verdi.

- Kendisi bu hususu hatıratında şöyle anlatmaktadır: “Asker ocağına girdikten sonra önce marangozluğa merak ettim, iyi ustalar yanında çalışıp, yetiştim. Bıkıp usanmadan çalışarak bu san’atın bütün inceliklerini öğrendim. Kendimi göstermek için fırsat gözlemeye başladım. Bilhassa ülkeler gezip görgümü arttırmak istiyordum. Bu fırsat çıktı. Sultan Selîm Han’ın ordusunda Acem ve Arab diyarlarını baştan başa gezdim. Mimarlığı ve hendeseyi öğrendim. Gördüğüm her binadan, harabeden ibretle dersler aldım.”
- Son seferlerinden olan Kara Boğdan seferinde, ordunun Prut nehrini geçmesi için bir köprü yapılması gerekiyordu.
- Zemin kaygan olduğundan bu işi kimse başaramadı.
- Bunun üzerine Lütî Paşa, Kânûnî Sultan Süleymân Han’a bunu ancak haseki Sinân’ın yapabileceğini arzetti.
- Pâdişâh’ın verdiği emir üzerine harekete geçen Sinân, ordudaki bütün mîmâr ve neccârları toplayarak on üç gün gibi kısa bir sürede köprüyü yapıp ordunun karşıya geçmesini sağladı.
- Bu olaydan bir müddet sonra, hassa başmîmârı Acem Ali ve vezîriâzam Ayas Paşa vefât ettiler.
- Ayas Paşa’nın türbesini yapmak için yeni bir başmîmâr tâyin edilmesi gerekiyordu.
- Lütî Paşa bu sefer de Sultan’a gidip, bu iş için en uygun kimsenin Mîmâr Sinân olduğunu söyledi.
- Böylece 1538 yılında Mîmâr Sinân, hassa başmîmârı oldu.
- Mîmâr Sinân’ın, mîmârbaşı olduktan sonra verdiği üç büyük eser, onun san’atının gelişmesini gösteren basamaklar gibidir.
- ➡ Bunların ilki, İstanbul Şehzâdebaşı Câmii ve külliyesidir. Dört yarım kubbenin ortasında merkezî bir kubbe tarzında inşâ edilen Şehzâdebaşı Câmii, daha sonra yapılan bütün câmilere de öncülük etmiştir. Külliye de ayrıca imâret, tabhâne (mutfak), kervansaray ve bir sokak ile ayrılmış medrese bulunmaktadır.
- ➡ Süleymâniye Câmii, Mîmâr Sinân’ın İstanbul’daki en muhteşem esendir. Kendi tabiriyle kalfalık döneminde yapılmıştır. Yirmi yedi metre çapındaki büyük kubbe, zeminden îtibâren tedricen yükselen binanın üzerine gayet nisbetli ve ahenkli bir şekilde oturtulmuştur. Sükûn ve asaleti ifâde eden bu sâde ve ahenkli görünüşü ile Süleymâniye Câmii, olgunlaşmış bir mimariyi temsil etmektedir. Sekiz ayrı binadan meydana gelen Süleymâniye Câmii ve külliyesi, Fâtih’ten sonra şehrin ikinci üniversitesi olmuştur.
- ➡ Mîmâr Sinân’ın en güzel eseri, seksen yaşında iken yaptığı ve ustalık eserim diye takdim ettiği Edirne’deki Selimiye Câmii’dir. Bu câmi için bizzat Mîmâr Sinân şöyle der: “Bunun minareleri

hem nâzik, hem de üç yollu olmakla gayet müşkil olduğundan, san’attan anlayanlar takdir eder. Ayasofya kubbesi gibi bir kubbenin İslâm ülkelerinde yapılmadığını söyleyip duran kefare-i fecerenin mîmâr geçinen takımına cevâb olmak üzere Allah’ın yardımı ile Selimiye kubbesinin altı zra’ (bir zra’ 50,8 cm) çapını ve dört zra’derinliğini ziyâde eyledim” .

- Mîmâr Sinân, mimarbaşı olduğu sürece birbirinden çok değişik konularla uğraştı.
- Zaman zaman eski eser korumacısı gibi davranmak zorunda kaldı.
- Bu konudaki en kesif çabalarını Ayasofya için harcadı.
- 1573’de Ayasofya’nın kubbesini onararak çevresine takviyeli duvarlar yaptı.
- Ayasofya’nın Bu günlere sağlam olarak gelmesine sebep oldu.
- *Eski eserlerle âbidelerin yakınına yapılan ve onların görünümelerini bozan yapıların yıkılması da onun görevleri arasındaydı.*
- *Bu sebeplerle Zeyrek Câmii ve İstanbul hisarı civarına yapılan bâzı, ev ve dükkanların yıkımını sağladı.*
- İstanbul caddelerinin genişliği, evlerin yapımı ve lağımların bağlanması ile uğraştı.
- Sokakların darlığı sebebiyle ortaya çıkan yangın tehlikesine dikkat çekip bu hususta ferman yayınlattı.
- Günümüzde bile bir problem olan İstanbul’un kaldırımlarıyla dahi bizzat ilgilenmesi çok ilgi çekicidir.
- Bu konuya ne kadar önem verdiği, vakfiyesinde, İstanbul’un kaldırımları için para bırakmasından anlaşılmaktadır.
- Hassa başmîmârı olarak çok değişik konularla ilgilenmek zorunda kalan, aynı anda bir çok eseri plân hâline getirip yapımlarını sürdüren Mîmâr Sinân, en geniş çaptaki yapım işlerinin en ufak detaylarıyla bile kendisi ilgilenirdi.
- Mimar Sinan bu işlerin yoğunluğu altında ezilmezdi.
- **Bütün bu başarılarıyla beraber, İslâm ahlakıyla ahlâklanmış mütevazı bir insan idi. Mühründe bulunan; “El-hakîr-ül-fakîr Mîmâr Sinân” yazısı, bunu en iyi şekilde isbât eder.**
- Türk mimarîsinin yetiştirdiği, İslâm âleminin bu büyük mîmâr ve mühendisi doksan yılın üzerinde, faal bir hayat sürdü.
- Sâî Mustafa Çelebi’nin Tezkiret-ül-ebniye’de belirttiği gibi, 364 yapıya imzasını attı.
- Eserlerinin büyük bir kısmı İstanbul’dadır.

- Osmanlı ülkesinde damgasını vurmadığı bir köşe yok gibidir.
- 1538’de İstanbul’da vefât edip, Süleymânîye Câmîi’nin yanında kendi yaptığı mütevazı ve sâde türbeye defnedilen Sinân, uzun bir ömrün arkasından yüzlerce eserini İslâm âlemine yadigâr bırakarak ebedî âleme göç etti.
- Mîmâr Sinân durup dinlenmeden çalışıp, el emeğiyle alın teriyle elde ettiği helâl mal ve servetini bir çok sosyal ve kültürel müesseselere (cami, mescid, medrese, çeşme, kervansaray gibi) vakfettiği görülmektedir.
- Vakfiyesinde Mîmâr Sinân’ın aile fertlerini, oturduğu mahalle ve çevre sakinlerini, doğup büyüdüğü yöre halkını ve bütün müslümanların yanısıra insanların ötesinde diğer bir çok canlıları da düşündüğü anlaşılmaktadır.
- Nitekim köyü olan Ağırnas’da yapıp vakfettiği çeşmeye, su içmek üzere gelen hayvanların dinlenmesi için çeşmenin etrafında geniş bir alanı da vakfettiği anlaşılmaktadır.
- Din eğitiminin yanında dil eğitimini, dünyâ îmarının yanında âhiret hazırlığını, yakınlarının yanında yabancıları ve insanların yanında hayvanları ihmâl etmeyen Mîmâr Sinân, yine vakfiyesinde; Allah rızâsının dışında bir şey düşünmeyip, ölümünden sonra rahmet ve hayır duâ ile anılmaktan başka bir şey gözetmediğini belirtmektedir.
- Mîmâr Sinân, resim, fresk ve heykel gibi san’at alanlarına yönelen muasır Avrupalı rönesans san’atçılarından farklı bir şekilde, İslâm san’atına bağlı kalarak bütün san’atların içinde bütünleştiği mimarlığa ağırlık verdi.
- Askerlik mesleğinden gelen tecrübe ve teknik bilgisinin de mimarlık mesleğine kazandırdığı çok önemli bâzı hususlar vardı.
- Bunlar, ordu ile beraber sefere giderken; Arab, Selçuk, Roma, Bizans ve Orta Avrupa gibi medeniyetlere âid örnekleri görme şansı elde etmesi, kendisinin üstün analiz etme kabiliyeti ile bunları incelemesi, hassa başmîmârı olarak büyük bir teşkilâtı idare edecek ve bir çok eserin yapımını birden yönetecek idâri güç, disiplin ve organizasyon yeteneğine sâhib olması şeklinde sıralanabilir.
- Mîmâr Sinân’ın başmîmârlığa getirildiği dönemde Osmanlı Cihân Devleti, bir Türk-İslâm devleti olarak ekonomisi, müesseseleri, adaleti ve sosyal yapısı bakımından dünyânın en güçlü devleti idi.
- Böyle kudretli bir devletin güçlü bir san’atçısı olan Sinân da, yaklaşık elli senelik mimarlık döneminde kendisine düşeni hakkıyla yerine getirdi.

- Mîmârî dehâsı yanında, güçlü organizasyon ve disiplin kabiliyeti ile o günlerde dünyânın hiç bir yerinde görülmeyen bir hassa mimarları teşkilâtı geliştirildi.
- Bu teşkilât, Sinân'dan itibaren, devletin her tarafına İstanbul'un mîmârî kaidelerini götürdü.
- Sarayda, mimarînin her alanında atölyeler kurdu.
- Bu atölyeleri mimarbaşı, hattatbaşı, doğancıbaşı gibi büyük devlet me'murları yönetti.
- Bu atölyelerden, Sultanahmed Câmii'ni yapan sedefkâr Ahmed Ağa ve Dâvûd Ağa gibi mimarlar yetiştirildi.
- Sinan, Selçuklu dönemi yapılarını, dekoratif anlamdaki taş işçiliğini çok yakından bilmesine rağmen, eskiyi körü körüne taklîd etmekten çok, kendi sentezlerine değer verip uyguladı.
- Bu sebeple eserlerindeki süsleme, yalnızca mukarnaslar ve kapı kenar motifleri üzerinde yoğunluk kazandı.
- Kullandığı malzeme yeknesak, ağır başlı ve sâde bir anlatım içinde kaldı.
- Yine Selçuklu dönemi ile İran ve Arab mîmârilerinde çok rastlanan dekoratif seramik malzemelerine özellikle dış cephelerde hiç yer vermedi.
- Konstrüksiyon araştırmalarının üzerinde durup her eserinde ayrı bir sistem analizine yöneldi.
- Kare prizma üzerine yarım kürenin çeşitli varyantlarını tek tek denedi.
- Statik endişeden kaynaklanan kalın taşıyıcı duvarların kesitlerini inceltip, yapıda modül sistemini kullandı.
- Farklı renk ve dokuda çeşitli malzemeler kullanmak yerine, aynı malzemeyle ışık gölge oyunlarına tâbi tutarak çeşitli zenginlikler ortaya koydu.
- Bu amaçla düzlemden eğri yüzeylere geçerken uygulamaya koyduğu mukarnaslar, kapı çevrelerinde yer verdiği sâde taş bordürleri sık sık kullandı.
- Mekân içinde özellikle konstrüksiyona yönelik yapı elemanlarını belirleyici bir malzeme kullanımına gidip, sâdece dekoratif bir görüntü elde etme gayesine yönelik malzeme kullanımına gerek duymadı.
- Kubbenin beden duvarına oturuşunda veya cephe kuruluşunda eskinin masîf ve boşluksuz anlayışını tamamen değiştirdi.
- Geliştirdiği teknik çözümlerle bu noktalarda birbirini tâkib eden diziler hâlinde pencere boşlukları meydâna getirip, iç mekânın ferah, aydınlık olmasına îtinâ gösterdi.
- Kullanılan pencerelerde işin önemine göre alçı çerçeve içinde renkli cam uygulamalarına yer verdi.

- Hiç bir zaman fonksiyon dışında bir malzeme kullanımına gitmedi.
- Bu özelliği ile yapı elemanları bina bütününde birbirlerini tamamlayarak gelişti ve yapı; onu taçlandıran, adetâ boşlukta yüzen görünümündeki bir kubbe ile noktalandı.
- Sinân, her mîmârî eseri kendine has bir biçimi ile ele almak, yapıda form ve konstrüksiyon beraberliğini kurmak, dış mekân ve kuruluşunun iç mekâna bütünlük kazanmasını sağlamak, mevcut teknolojik imkân ve malzeme denemelerinin üstünde, onları kendi istekleri doğrultusunda kullanmayı bilmek, akılcı ve sâde bir malzeme kullanma anlayışına sâhib olmak gibi günümüzde de geçerli mimarlık ilkelerini bundan dört asır önce eserleriyle ortaya koydu.
- Bu sebeple dâima san'atı ile asırlar ötesi bir mîmârî dehâ olarak anıldı ve anılacaktır.

- *Mustafa Sâî Efendi'nin Tezkiret-ül-ebniye kitabında yazdığına göre, Mîmâr Sinân; seksen 84 câmi, elli 52 mescid, elli 57 medrese, 7 dârülkurrâ, 20 türbe, 17 imâret, 3 dârüşşifâ, 5 su yolu, 8 köprü, 20 kervansaray, otuz 36 saray, 8 mahzen ve kırk 48 adet hamam olmak üzere toplamda 364 eser vermiştir.*
- 9 Nisan 1588'de 98 yaşında, İstanbul'da vefat eden Mimar Sinan, Süleymaniye Camii'nin yanında kendi yaptığı sade ve açık türbeye defnedilmiştir.

<http://www.ehlisunnetbuyukleri.com/Osmanli-Tarihi-Ansiklopedisi/Detay/MIMAR-SINAN/421>

Mimar Sinan, Süleymâniye Câmi'i'ni yaptığı sırada birtakım kimseler; "Câmi içinde nargile fokurdadır durur" diye, kendisini Kanunî Sultan Süleyman Hân'a şikâyet ederler. Kanunî, âni bir baskın yapar. Hakîkten Mimar Sinan'ı nargile fokurdattırken bulur. Fena hâlde canı sıkılır. Sert bir sesle "Bre bu ne hâldir?" diye çıkışır. Mimar Sinan gâyet soğukkanlı "Pâdişahım, bu nargileyi burada bulundurmamın sebebi, fokurtusu içindir. Dikkat ederseniz, Tömbekisi (tütün) yoktur. Fokurduyan suyun sesi bana câmide okunacak Kur'ân-ı kerîm seslerinin her tarafa yayılmasını sağlamak için lüzumlu tedbirleri almama yardım etmektedir." diye cevap verir. Mimar Sinan bu tedbiriyle, bugün ancak modern tiyatro binalarında görülebilen akustik tertibatı, yâni ses yankılanması ayarını, 16. asırda yapmış oluyordu.

<http://www.ehlisunnetbuyukleri.com/Menkibeler/Osmanli-Hikayeleri/Detay/CAMIDE-NARGILE/574>

Mimara Sinan'a ve Eserlerine Dair Muhtelif Bilgiler

Büyükçekmece Köprüsü üzerinde kazılı olan mührü şöyledir:

Elfakiru Hakir Ser Mimarani Hassa (Değersiz ve muhtac kul, Saray özel mimarlarının başkanı).

Başarılarıyla kırk yaşlarında “reis-i mimarân-ı dergâh-ı âli” rütbesini almış ve vefatına kadar mimarbaşı olarak vazife yapmıştır. Sinan, mimarlıkta orijinal eserler verebilecek derecede sanat bakışına ve teknik birikime sahip üst seviyede bir Osmanlı bürokrati idi ve Osmanlı'daki bütün inşaat işlerinin idaresi elindeydi.

Kişiliğini ön plâna çıkarmamak için adının başına mütevazı sıfatlar eklemiştir. İmzası istifli tarzda daha önce de aktardığımız gibi, “El-fakir Sinan sermi'mârân-ı hassa”, yazar. Mührünün ortasında “El fakîr-ül hakîr Sinan” (zavallı fakir Sinan), alt bölümünde “Pir ser-mimârân habâr müstement” (aciz mimar başının mührü) ve üst bölümünde “bende-i miskîn kemîne derdmend” (Çok fakir değersiz dertli) sözleri yer almaktadır.

Sinan'ın Şehzade Camii'nde, Süleymaniye'de, Selimiye'de ve diğer eserlerinde imzasına rastlanmamıştır. Tek istisna eski Topkapı-Silivri yolu üzerindeki Büyükçekmece Köprüsü'dür.

Sinan'ın bilinen tek mimar imzasının bulunduğu kitabesi üzerinde “Gafara-Allahu lehu ve lil mübâşirîn” (Allah onu ve burada çalışanları bağışlasın) yazmaktadır. Ayrıca Sinan eserlerinin inşaatında işçilerle birlikte çalışacak, taş taşıyacak, harç karacak kadar mütevâzı idi.

Elleriyle eserini yapana işçi; elleri ve beyni ile eserini yapana zanaatkâr; elleri, beyni ve gönlü ile eserlerini yapana ise sanatkâr denmektedir. Sinan bir sanatkâr idi, o Osmanlı medeniyetini her yönüyle eserlerine yansıtmıştır.

İbadet alanını tek kubbe altında toplayarak bununla Allah'ın birliğini ifade etmeye çalışmıştır.

Sinan'ın çıraklıktan ustalığa geçiş eserlerine bakıldığında, ıraklık eseri Şehzade Camii'ne, kalfalık eseri Süleymaniye'ye ve ustalık eseri Selimiye'ye kadar, hep bu tek kubbeyi büyötmeyi başardığını görmekteyiz. Eserlerinde kubbeleri büyötürken, ağırlığını ve basıncını iyi bir şekilde temele iletmiştir.

Sinan'ın çağdaşı olan Rönesans ustası *Michelangelo (Mikelanji)*'ın yaptığı *San Pietro (Sen Piyer)*'in çatlayan kubbesini, Romalı demirciler bir kasnakla kurtarmaya çalışırken, Sinan; eserlerinde en güzel örneklerini verdiği kubbelerin insanlık var oldukça dimdik ayakta kalabileceğini gösteriyordu.

Sinan'ın mekânları İslâm düşüncesini yansıtan subjektif mekânlar olduğu kadar, insana huzur veren faktörleri de içermektedir. Öyle ki, mekânların ferahlığıyla sağlamlığı insanda bir güven ve huzur duygusu oluşturmaktadır. Sinan eserlerini yaparken temsil ettiğı misyonu unutmamıştır. Sinan gibi atalarımız, sahip oldukları duygu ve düşüncelerini eserlerine yansıtarak, takdire şayan bir medeniyetin oluşumuna katkıda bulunmuşlardır. Sinan'ın eserleri yalnız Osmanlı mimarisinin değil dünya mimarisinin de en önemli mirasları arasındadır.

Sinan pratikten yetişmiş, aldığı eğitimle geometriye hâkim olmuştur. Geometriyi iyi kullanan bir mühendis olduğu eserlerine bakıldığında görölmektedir. Geometri bilgisini teorik araştırmalar için kullandığını gösteren bulgular yoktur. Mimarbaşı iken ekibi ile Osmanlı topraklarında önemli eserlere imza atmıştır. Ayrıca Sinan tasarımlarında insanı ön plânda tutmuştur. Eserlerindeki kapı, pencere ve revaklar, kullanıma uygun tasarlanmıştır.

Genç yaşta ehil bir inşaat ustası olduğundan, normalden daha büyük bir yaşta devşirme olarak Osmanlı ordusuna seçilmiştir. Askerî mühendis olarak göz doldurmuş, Osmanlı'da baş mimar makamına atanmış ve devletin inşaat işlerini idare etmiştir.

Sinan sahip oluğu mimarlık ve mühendislik birikimini yeni nesillere aktarmak için, çok sayıda mimar yetiştirmiştir. Sinan ekolünün Lâle Devri'ne (1718) kadar devam ettiğı bilinmektedir. İnsan yetiştirmenin kesintiye uğramasıyla, yahut tamamen son bulmasıyla 18. yüzyıldan itibaren büyük kamu yapılarının değil yapımı, tamiri için dahi yabancı mimarlara başvurulmuş ve ülkede mimarlık kültürü yok olmaya başlamıştır. Öyle ki, camilerin akustik açıdan tasarımını zorlaştıran kubbelerinin akustik performansını artıran boşluklu rezonatör teknolojisi, Osmanlı'nın son dönemlerinde unutulmuş ve hatta var olanlar ne yazık ki korunamamıştır. Sinan eğitime verdiği önemle, sadece yaşadığı döneme değil, ölümünden sonraki dönemlerde de ekolünü canlı tutabilmiştir.

Mimar Sinan, şöhretine ve servetine rağmen, geride bir şey bırakmamış, kazandıklarını kurmuş olduğu vakıflara bırakmıştır. O, Yüce Yaratıcı'nın gösterdiği yolda yürüyen bir insandı. Geleceği görmüşçesine, eserleriyle, "Dinin terakkiye mâni olduğu" safsatasını çürütmüştü. O, ilme talip olmuş, azimle çalışmış ve dünyanın takdir ettiği birçok esere imza atmıştır.

<https://sorularlailamiyet.com/mimar-sinan-nasil-bir-insandi-hayati-ve-kisiligi-hakkinda-bilgi-verir-misiniz>

Osmanlı dönemi mimarisinin en önemli eserlerinden biri olan Süleymaniye Külliyesi, İstanbul'da meydana gelen yüzün üzerindeki depreme rağmen hiç hasar görmedi.

Kanuni Sultan Süleyman tarafından 1551-1557 yılları arasında yaptırılan Süleymaniye Camisi'nin yüksekliği 53 metre, 27,5 metre çapında olan büyük kubbesi, tıpkı Ayasofya'da olduğu gibi yarım kubbe ile dayanıklaştırıldı.

Caminin avlusunun 4 köşe noktasında yer alan birbirinden farklı boyutlardaki minarelerden avlunun kuzey bölümünde yer alanları ikişer şerefeli ve 56 metre boyunda inşa edildi.

Camiye bitişik olan 76 metre yüksekliğindeki diğer iki minare ise üçer şerefeli yapıldı. Caminin ana kubbe kasnağında Mimar Sinan'ın hesaplarına göre iyi bir aydınlatma sağlamak amacıyla 32 pencere açıldı.

Mimar Sinan, cami içindeki yağ lambalarından çıkan isleri bir bölgeye toplayacak hava akımını hesaplayarak, isleri, caminin ana giriş kapısının üzerinde bir odaya topladı. Bu isler, caminin içerisini çevreleyen tezyinat işlemleri ve hattatların kullanması için mürekkep yapımında kullanıldı.

Cami avlusunun çevresinde toplamda 28 revak bulunurken, dikdörtgen bir şema üzerinde kurulan bu avlunun tam ortasında caminin şadırvanı yer alıyor. Kanuni Sultan Süleyman ile eşi Hürrem Sultan'ın türbeleri de yine Süleymaniye Camisi'nin dış avlusunda bulunuyor.

Mimar Sinan'ın "ustalık eserim" dediği Edirne'deki Selimiye Camisi, Türk-Osmanlı sanatının ve dünya mimarlık tarihinin baş eserlerinden kabul ediliyor.

Sultan 2. Selim tarafından yaptırılan ve 4 minaresiyle göze çarpan eser, kurulduğu yerin seçimiyle, Mimar Sinan'ın aynı zamanda usta bir şehircilik uzmanı olduğunu da gösteriyor.

Kesme taştan yapılan cami iç bölümüyle 1620 metrekare, avlusuyla birlikte 2475 metrekarelik alana inşa edildi. Yerden yüksekliği 43,28 metre olan kubbe, 31,30 metre çapıyla dikkati çekiyor.

Ayasofya'dan daha büyük olan kubbesi, 6 metre genişliğindeki kemerlerle birbirine bağlanan 8 büyük filpayeye oturuyor. Köşelerde dört, mihrap yerinde bir yarım kubbe merkezi kubbeyi destekliyor.

Mimari özelliklerinin erişilmezliği yanında taş, mermer, çini, ahşap, sedef gibi süsleme özellikleriyle de son derece önemli olan Selimiye Camisi, mihrap ve minber mermer işçiliğinin şaheserleri arasında bulunuyor.

Osmanlı ve dünya sanatında ayrı bir yeri olan sır altı tekniğiyle İznik'te yapılan çini süslemeleri, 16. yüzyıl çiniciliğinin en güzel örnekleri olarak kabul ediliyor.

Süleymaniye Camisi'nin mimarisi üzerine uzun yıllardır araştırmalar yürüten ve statüğünü çözen İnşaat Yüksek Mühendisi Vahit Okumuş, Mimar Sinan'a, Mimar Sinan değil Filozof Sinan dediğini çünkü filozofların unvanının olmadığını dile getirir.

Mimar Sinan'ın sadece mimar değil aynı zamanda iyi bir mühendis olduğunu ifade eden Okumuş, Sinan'ın mühendisliğin her dalında hesaplar yaptığını, "birim daire metodu" adında kendine özgü matematiğinin bulunduğunu anlattı.

Sinan'ın hiç bir taşı veya şekli, hesap yapmadan yerine koymadığını aktaran Okumuş, "Gördüğünüz her şeyin mutlaka bir hesabı vardır. Sinan, zemin mühendisliğini, depremi biliyor. Toprakta camilerini ısıtıyor. Süleymaniye Camisi'nde is odası vardır. Hep sorarlar bana 'is odasını anlat' diye. Ben anlatamam diyorum. Yerini biliyorum, nasıl bir şekli olduğunu biliyorum. Bizden öncekiler sadece 'Burada is odası, isler burada toplanıyor. İşlerden mürekkep yapılıyor' diye anlatıyor. Caminin her tarafında kandil yakılıyor. Bunlar is odasına nasıl gidiyor? Niye başka yerleri islemiyor. Araştırıyorum ve henüz bulmuş değilim. Bunun bir bilimi var." diye ifade eder.

<https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/sinanin-mimari-sirri-asirlardir-cozulemiyor-/1112544>

MİMAR SİNAN TÜM ESERLERİ

(Mimar Sinan Toplam 375 Mimari Eser Vermiştir).

Camiler

1. [İstanbul Süleymâniye Câmii](#),
2. [İstanbul Şehzâdebaşı Câmii](#),
3. [Haseki Camii \(İstanbul\)](#),
4. [Mihrimah Sultan Camii - Edirnekapi](#)
5. [Mihrimah Sultan Camii \(Üsküdar\) - Üsküdar'da, iskelede](#)
6. [Rüstem Paşa Câmii \(Tahtakale'de\)](#),

7. Sokullu Mehmet Paşa Câmii (Kadırga Limanında),
8. Sokullu Mehmet Paşa Câmii (Azapkapısı'nda),
9. Sokullu Mehmet Paşa Câmii (Büyükçekmece)
10. Odabaşı Câmii (Yenikapı yakınında),
11. Ham m  Hâtun Câmii (Sulumanastır'da),
12. Ferruh Kethüdâ Câmii (Balat Kapısı içinde),
13. Kara Camii - (Sofya)
14. Kazasker  vaz Efendi Camii ( stanbul'da)
15. Kılıç Ali Paşa Camii (Tophane'de),
16. Ah  Çelebi Câmii ( zmir  skelesi yakınında),
17. Eb 'l-Fazl Câmii (Tophâne  st nde),
18. Sinan Paşa Camii (Be ikta 'ta),
19. Eski Vâlide Câmii (Üsküdar'da),
20. Ferhad Pa a C mii ( atalca'da),
21. Dra man Yunus Camii ( stanbul'da)
22. Gazi Ahmet Pa a Camii (Topkapı'da)
23. Hadım  brahim Pa a Camii (Silivrikapı'da)
24. Abdurrahman Pa a Camii (Kastamonu, Tosya'da)
25. Behram Pa a Camii (Diyarbakır'da)
26. Molla  elebi Camii (Fındıklı'da)
27. Ni ancı Pa a  elebi C mii (Kiremitlik'te),
28. Piyale Pa a Camii
29. Selimiye Camii - Edirne
30. Z l Mahm d Pa a C mii - Ey p
31.  avu başı Camii - S tl ce
32.  skender Pa a C mii (Kanlıca'da),
33.  ah Sultan Camii - Ey p
34.  ehz de Cihangir C mii (Toph ne'de),
35.  emsi Pa a Camii ( sk dar'da),
36. Osman  ah V lidesi C mii (Aksaray'da),
37. Sultan B yez d Kızı C mii (Yenibahçe'de),
38. Ahmed Pa a C mii (Topkapı'da),
39. Sokullu Mehmed Pa a C mii (Havsa'da, Edirne),
40. Sokullu MehmedPa a C mii (Burgaz'da),
41.  br him Paşa Câmii (Silivrikapı'da),
42. B li Paşa Câmii (Hüsrev Paşa Türbesi yakınında),
43. Hacı Evhad Câmii (Yedikule yakınında),
44. Kazasker Abdurrahm n Çelebi Câmii (Molla G r n 'de),
45. Mahmûd A a Câmii (Ahırkapı yakınında),

46. Hoca Hüsrev Câmii (Kocamustafapaşa'da),
47. Defterdar Süleymân Çelebi Câmii (Üsküplü Çeşmesi yakınında),
48. Yunus Bey Câmii (Balat'ta),
49. Hürrem Çavuş Câmii (Yenibahçe yakınında),
50. Sinan Ağa Câmii (Kâdı Çeşmesi yakınında),
51. Süleymân Subaşı Câmii (Unkapanı'nda),
52. Kasım Paşa Câmii (Tersâne yakınında),
53. Muhiddin Çelebi Câmii (Tophâne'de),
54. Molla Çelebi Câmii (Tophâne Beşiktaş arasında),
55. Çoban Mustafa Paşa Câmii (Gebze'de),
56. Pertev Paşa Câmii (İzmit'te),
57. Rüstem Paşa Câmii (Sapanca'da),
58. Rüstem Paşa Câmii (Samanlı'da),
59. Rüstem Paşa Câmii (Bolvadin'de),
60. Rüstem Paşa Câmii (Rodoscuk'ta),
61. Mustafa Paşa Câmii (Bolu'da),
62. Ferhad Paşa Câmii (Bolu'da),
63. Mehmed Bey Câmii (İzmit'te),
64. Osman Paşa Câmii (Kayseri'de),
65. Hacı Paşa Câmii (Kayseri'de),
66. Cenâbî Ahmed Paşa Câmii (Ankara'da),
67. Lala Mustafa Paşa Câmii (Erzurum'da),
68. Sultan Alâeddin Selçûkî Câmii'nin (Çorum'da) yenilenmesi,
69. Abdüsselâm Câmii'nin (İzmit'te)yenilenmesi,
70. Kiliseden dönme Eski Câmii'nin (İznik'te)Sultan Süleymân tarafından yeniden yaptırılması,
71. Hüsreviye (Hüsrev Paşa)Câmii (Haleb'de),
72. Sultan Murâd Câmii (Manisa'da),
73. Orhan Câmii'nin (Kütahya'da)yenilenmesi,
74. Kâbe-i şerîf'in kubbelerinin tâmiri,
75. Lala Hüseyin Paşa Camii (Kütahya'da),
76. Kütahya Ulu Camii (Kütahya'da) tamiri
77. Sultan Selim Câmii (Karapınar'da),
78. Sultan Süleymân Câmii (Şam, Gök Meydanda),
79. Taşlık Câmii (Mahmûd Paşa için, Edirne'de),
80. Defterdar Mustafa Çelebi Câmii (Edirne'de),
81. Haseki Sultan Câmii (Edirne, Mustafa Paşa Köprüsü başında),
82. Cedid Ali Paşa Câmii (Babaeski'de),
83. Semiz Ali Paşa Câmii (Ereğli'de),
84. Bosnalı MehmedPaşa Câmii (Sofya'da),

85. Sofu Mehmed Paşa Câmii (Hersek'te),
86. Maktul Mustafa Paşa Câmii (Budin'de),
87. Firdevs Bey Câmii (Isparta'da),
88. Memi Kethudâ Câmii (Ulaşlı'da),
89. Tatar Han Câmii (Kırım, Gözleve'de),
90. Vezir Osman Paşa Câmii (Tırhala'da),
91. Rüstem Kethüdâsı Mehmed Bey Câmii (Tırhala'da),
92. Mesih Mehmed Paşa Câmii (Yenibahçe'de).
93. Muradiye Camii (Avlonya'da)

Medreseler

1. Sultan Süleymân Medresesi (Mekke'de),
2. Süleymâniye Medreseleri (İstanbul'da),
3. Yavuz Sultan Selim Medresesi (Halicılar Köşkünde),
4. Sultan Selim Medresesi (Edirne'de),
5. Sultan Süleymân Medresesi (Çorlu'da),
6. Şehzâde Sultan Mehmet Medresesi (İstanbul'da),
7. Haseki Sultan Medresesi (Avratpazarı'nda),
8. Vâlide Sultan Medresesi (Üsküdar'da),
9. Kahriye Medresesi (Sultan Selim yakınında),
10. Mihrimah Sultan Medresesi (Üsküdar'da),
11. Mihrimah Sultan Medresesi (Edirnekapi'da),
12. Mehmed Paşa Medresesi (Kadırga'da),
13. Mehmed Paşa Medresesi (Eyüp'te),
14. Osman Şah Vâlidesi Medresesi (Aksaray yakınında),
15. Rüstem Paşa Medresesi (İstanbul'da),
16. Ali Paşa Medresesi (İstanbul'da),
17. Ahmed Paşa Medresesi (Topkapı'da),
18. Sofu Mehmed Paşa Medresesi (İstanbul'da),
19. İbrâhim Paşa Medresesi (İstanbul'da),
20. Sinân Paşa Medresesi (Beşiktaş'ta),
21. İskender Paşa Medresesi (Kanlıca'da),
22. Kasım Paşa Medresesi,
23. Ali Paşa Medresesi (Babaeski'de),
24. Mısırlı Mustafa Paşa Medresesi (Gebze'de),

- 25.Ahmed Paşa Medresesi (İzmit'te),
- 26.İbrâhim Paşa Medresesi (İsâ Kapısında),
- 27.Şemsi Ahmed Paşa Medresesi (Üsküdar'da),
- 28.Kapı Ağası Mahmûd Ağa Medresesi (Ahırkapı'da),
- 29.Kapıağası Câfer Ağa Medresesi (Soğukkuyu'da),
- 30.Ahmed Ağa Medresesi (Çapa'da),
- 31.Hâmîd Efendi Medresesi (Filyokuşu'nda),
- 32.Mâlûl Emir Efendi Medresesi (Karagümrük'te),
- 33.Ümm-i Veled Medresesi (Karagümrük'te),
- 34.Üçbaş Medresesi (Karagümrük'te),
- 35.Kazasker Perviz Efendi Medresesi (Fâtih'te),
- 36.Hâcegizâde Medresesi (Fâtih'te),
- 37.Ağazâde Medresesi (İstanbul'da),
- 38.Yahya Efendi Medresesi (Beşiktaş'ta),
- 39.Defterdar Abdüsselâm Bey Medresesi (Küçükçekmece'de),
- 40.Tûtî Kâdı Medresesi (Fâtih'te),
- 41.Hakîm Mehmed Çelebi Medresesi (Küçükkaraman'da),
- 42.Hüseyin Çelebi Medresesi (Çarşamba'da),
- 43.Şahkulu Medresesi (İstanbul'da),
- 44.Emin Sinân Efendi Medresesi (Küçükpazar'da),
- 45.Yunus Bey Medresesi (Draman'da),
- 46.Karcı Süleyman Bey Medresesi,
- 47.Hâcce Hâtun Medresesi (Üsküdü'nda),
- 48.Defterdar Şerifezâde Medresesi (Kâdıçeşmesi'nde),
- 49.Kâdı Hakîm Çelebi Medresesi (Küçükkaraman'da),
- 50.Kirmasti Medresesi,
- 51.Sekban Ali Bey Medresesi (Karagümrük'te),
- 52.Nişancı MehmedBey Medresesi (Altımermer'de),
- 53.Kethüdâ Hüseyin Çelebi Medresesi (SultanSelim'de),
- 54.Gülfem Hâtun Medresesi (Üsküdar'da),
- 55.Hüsrev Kethüdâ Medresesi (Ankara'da),
- 56.Mehmed Ağa Medresesi (Çatalçeşme'de).

Külliyyeler

1. Haseki Külliyesi
2. Sokollu Mehmed Paşa Külliyesi

Dârülkurrâlar

1. Sultan Süleyman Han Dârülkurrâası (İstanbul'da),
2. Vâlide Sultan Dârülkurrâsı (Üsküdar'da),
3. Hüsrev Kethüdâ Dârülkurrâsı (İstanbul'da),
4. Mehmed Paşa Dârülkurrâsı (Eyüp'te),
5. Müftü Sa'di Çelebi Dârülkurrâsı (Küçükkaraman'da),
6. Sokullu Mehmet Paşa Dârülkurrâsı (Eyüp'te),
7. Kâdızâde Efendi Dârülkurrâsı (Fâtih'te).

Türbeler

1. Yahya Efendi Türbesi (Beşiktaş'ta),
2. Barbaros Hayreddin Paşa Türbesi (Beşiktaş'ta),
3. Arap AhmedPaşa Türbesi (Fındıklı'da),
4. Sultan Süleymân Türbesi (Süleymaniye'de),
5. Şehzâde Sultan MehmedTürbesi (Şehzâdebaşı'nda),
6. SultanSelim Türbesi (Ayasofya civârında),
7. Hüsrev Paşa Türbesi (Yenibahçe'de),
8. ŞehzâdelerTürbesi (Ayasofya'da),
9. Vezir-i âzam Rüstempaşa Türbesi (Şehzâde Türbesi yakınında),
- 10.Ahmed Paşa Türbesi (Eyüp'te),
- 11.Mehmed Paşa Türbesi (Topkapı'da),
- 12.Çocukları için inşâ ettiği türbe,
- 13.Siyavuş Paşa Türbesi (Eyüp'te),
- 14.Siyavuş Paşanın çocukları için yapılan türbe (Eyüp'te),
- 15.Zâl Mahmûd Paşa Türbesi (Eyüp'te),
- 16.Şemsi Ahmed Paşa Türbesi (Üsküdar'da),
- 17.Kılıç Ali Paşa Türbesi (Tophâne'de),
- 18.Pertev Paşa Türbesi (Eyüp'te),
- 19.Şâh-ı Hûban Türbesi (Üsküdar'da) ,

20.Haseki Hürrem Sultan Türbesi (Süleymaniye'de).

İmâretler

1. Sultan Süleymân İmâreti (Süleymaniye'de),
2. Haseki Sultan İmâreti (Mekke'de),
3. Haseki Sultan İmâreti (Medîne'de),
4. Mustafa Paşa Köprüsü başında bir imâret (Edirne'de),
5. Sultan Selim İmâreti (Karapınar'da),
6. Sultan Süleymân İmâreti (Şam'da),
7. Şehzâde Sultan Mehmed İmâreti (İstanbul'da),
8. Sultan Süleymân İmâreti (Çorlu'da),
9. Vâlide Sultan İmâreti (Üsküdar'da),
- 10.Mihrimah Sultan İmâreti (Üsküdar'da),
- 11.Sultan Murâd İmâreti (Manisa'da),
- 12.Rüstem Paşa İmâreti (Rodoscuk'ta),
- 13.Rüstem Paşa İmâreti (Sapanca'da),
- 14.Mehmed Paşa İmâreti (Burgaz'da),
- 15.Mehmed Paşa İmâreti (Hafsa'da),
- 16.Mehmed Paşa İmâreti (Bosna'da),
- 17.Mustafa Paşa İmâreti (Gebze'de).

Dârüşşifâlar

1. SultanSüleymân Dârüşşifâsı (Süleymaniye'de),
2. Haseki Sultan Dârüşşifâsı (Haseki'de),
3. Vâlide Sultan Dârüşşifâsı (Üsküdar'da)

Su Yolları Kemerleri

1. Bend Kemer (Kağıthâne'de),
2. Uzun Kemer (Kemerburgaz'da),
3. Mağlova Kemer(Kemerburgaz'da),
4. Gözlüce Kemer (Cebeciköy'de),
5. Müderris köyü yakınındaki kemer (Kemerburgaz'da).
6. Kırık Kemer.

Köprüler

1. Büyükçekmece Köprüsü ,
2. Silivri Köprüsü, (Sultan Süleyman Köprüsü)
3. Mustafa Paşa Köprüsü (Meriç üzerinde),
4. Sokullu Mehmed Paşa Köprüsü (Tekirdağ'da),
5. Odabaşı Köprüsü (Halkalıpınar'da),
6. Kapağası Köprüsü (Büyükçekmece'de),
7. MehmedPaşa Köprüsü (Sinanlı'da),
8. Sokullu Mehmet Paşa Köprüsü (Drina Köprüsü)
9. Sultan Süleyman Köprüsü (Dilovası'nda)
- 10.Taş Köprü (Lüleburgaz)
- 11.Uzunköprü (Edirne)

Kervansaraylar

1. Kervansaray (Sultan Süleymân İmâreti yakınında),
2. Kervansaray (Büyükçekmece'de),
3. Rüstem Paşa Kervansarayı (Rodosçuk'ta),
4. KebecilerKervansarayı (Bitpazarı'nda),
5. Rüstem Paşa Kervansarayı (Galata'da),
6. Ali Paşa Kervansarayı (Bursa'da),
7. Ali Paşa Kervansarayı (Bitpazarı'nda),
8. Pertev Paşa Kervansarayı (Vefâ'da),
9. Mustafa Paşa Kervansarayı (İlgın'da),
- 10.Rüstem Paşa Kervansarayı (Sapanca'da),
- 11.Rüstem Paşa Kervansarayı (Samanlı'da),
- 12.Rüstem Paşa Kervansarayı (Karışdıran'da),
- 13.RüstemPaşa Kervansarayı (Akbiyık'ta),
- 14.Rüstem Paşa Kervansarayı (Karaman Ereğlisi'nde),
- 15.Hüsrev Kethüdâ Kervansarayı (İpsala'da)
- 16.Mehmed Paşa Kervansarayı (Hafsa'da),
- 17.Mehmed Paşa Kervansarayı (Burgaz'da),
- 18.Rüstem Paşa Kervansarayı (Edirne'de),
- 19.Ali Paşa Çarşısı ve Kervansarayı (Edirne'de),

20.İbrâhim Paşa Kervansarayı (İstanbul'da).

Saraylar

1. Saray-ı atîk tâmiri (Beyazıt'ta),
2. Saray-ı cedîd-i hümayûn tâmiri (Topkapı'da),
3. Üsküdar Sarayının tâmiri (Üsküdar'da),
4. Galatasarayın eski yerine yeniden inşâsı (Galatasaray'da),
5. Atmeydanı Sarayının yeniden inşâsı (Atmeydanı'nda),
6. İbrahim Paşa Sarayı (At Meydanı)
7. Yenikapı Sarayının yeniden inşâsı (Silivrikapı'da),
8. Kandilli Sarayının yeniden inşâsı (Kandilli'de),
9. Fenerbahçe Sarayının yeniden inşâsı (Fenerbahçe'de),
- 10.İskender Çelebi Bahçesi Sarayının yeniden inşâsı (İstanbul şehir dışında),
- 11.Halkalı Pınar Sarayının yeniden inşâsı (Halkalı'da),
- 12.Rüstem Paşa Sarayı (Kadırğa'da),
- 13.Rüstem Paşa Sarayı (Üsküdü'nda),
- 14.Rüstem Paşa Sarayı (İskender Çelebi Çiftliğinde),
- 15.Mehmed Paşa Sarayı (Kadırğa'da),
- 16.Mehmed Paşa Sarayı (Halkalı yakınında Yergöğ'de),
- 17.Mehmed Paşa Sarayı (Ayasofya yakınında),
- 18.Mehmed Paşa Sarayı (Üsküdar'da),
- 19.Mehmed Paşa Sarayı (şehrin dışında, Rüstem Çelebi Çiftliğinde),
- 20.Mehmed Paşa Sarayı (Bosna'da ,
- 21.Siyavuş Paşa Sarayı (İstanbul'da),
- 22.Siyavuş Paşa Sarayı (Üsküdar'da),
- 23.Siyavuş Paşa Sarayı (yine Üsküdar'da),
- 24.Ahmed Paşa Sarayı (Atmeydanı'nda),
- 25.Ahmed Paşa Sarayı (şehrin dışında),
- 26.Ahmed Paşa Sarayı (Taşra Çiftlik'te),
- 27.Ahmed Paşa Sarayı (Eyüp'te),
- 28.Ferhad Paşa Sarayı (Bâyezîd civârında),
- 29.Pertev Paşa Sarayı (Vefâ Meydanında),
- 30.Pertev Paşa Sarayı (şehrin dışında),
- 31.Sinân Paşa Sarayı (Atmeydanı'nda),

- 32.Sofu Mehmed Paşa Sarayı (Hocapaşa'da),
- 33.Mahmûd Ağa Sarayı (Yenibahçe'de),
- 34.Şâh-ı Hûbân Kadın Sarayı (Kasımpaşa Çeşmesi yakınında),
- 35.Ali Paşa Sarayı (İstanbul'da),
- 36.Ali Paşa Sarayı (Eyüp'te).

Mahzenler

1. Buğday mahzeni (Galata Köşesinde),
2. Zift Mahzeni (Tersâne-i Âmirede),
3. Anbar (sarayda),
4. Anbar (Has Bahçe Yalısında),
5. Mutbak ve kiler (sarayda),
6. Mahzen (Unkapanı'nda),
7. İki adet anbar (Cebehâne yakınında),
8. Kurşunlu Mahzen (Tophâne'de).

Hamamlar

1. SultanSüleymân Hamamı (İstanbul'da),
2. Süleymaniye Hamamı (Süleymaniyede),
3. Üç Kapılı Hamam (Topkapısarayında),
4. Üç Kapılı Hamam (Üsküdar Sarayında),
5. Haseki Sultan Hamamı (Ayasofya yakınında),
6. Haseki Sultan Hamamı (Bahçekapı'da),
7. Haseki Sultan Hamamı (Yahudiler içinde),
8. Vâlîde SultanHamamı (Üsküdar'da),
9. Vâlîde SultanHamamı (Karapınar'da),
- 10.Vâlîde SultanHamamı (Cibâli Kapısında),
- 11.Mihrimah SultanHamamı (Edirnekapı'da),
- 12.Lütfi Paşa Hamamı (Yenibahçe'de),
- 13.MehmedPaşa Hamamı (Galata'da),
- 14.MehmedPaşa Hamamı (Edirne'de),
- 15.Kocamustafapaşa Hamamı (Yenibahçe'de),
- 16.İbrâhim Paşa Hamamı (Silivrikapı'da),

- 17.Kapıağası Yâkub Ağa Hamamı (Sulumanastır'da),
- 18.Sinân Paşa Hamamı (Beşiktaş'ta),
- 19.Molla Çelebi Hamamı (Fındıklı'da),
- 20.Kaptan Ali Paşa Hamamı (Tophâne'de),
- 21.Kaptan Ali Paşa Hamamı (Fenerkapı'da),
- 22.Müfti Ebüssü'ûd Efendi Hamamı (Mâcuncu Çarşısında),
- 23.Mîrmirân Kasımpaşa Hamamı (Hafsa'da),
- 24.Merkez Efendi Hamamı (Yenikapı dışında),
- 25.Nişancı Paşa Hamamı (Eyüp'te),
- 26.Hüsrev Kethüdâ Hamamı (Ortaköy'de),
- 27.Hüsrev Kethüdâ Hamamı (İzmit'te),
- 28.Hamam (Çatalca'da),
- 29.RüstemPaşa Hamamı (Sapanca'da),
- 30.Hüseyin Bey Hamamı (Kayseri'de),
- 31.Sarı Kürz Hamamı (İstanbul'da),
- 32.Hayreddin Paşa Hamamı (Zeyrek'te),
- 33.Hayreddin Paşa Hamamı (Karagümrük'te),
- 34.Yâkub Ağa Hamamı (Tophâne'de),
- 35.Haydar Paşa Hamamı (Zeyrek'te),
- 36.İskender Paşa Hamamı,
- 37.Odabaşı Behruzağa Hamamı (Şehremini'de),
- 38.Kethüdâ Kadın Hamamı (Akbaba'da),
- 39.Beykoz Hamamı,
- 40.Emir Buhârî Hamamı (Edirnekapı dışında),
- 41.Hamam (Eyüp'te),
- 42.Dere Hamamı (Eyüp'te),
- 43.Sâlih Paşazâde Hamamı (Yeniköy'de),
- 44.Sultan Süleymân Hamamı (Mekke'de),
- 45.HayreddinPaşa Hamamı (Tophâne'de),
- 46.Hayreddin Paşa Hamamı (Kemeraltı'nda),
- 47.Rüstem Paşa Hamamı (Cibâli'de),
- 48.Vâlîde SultanHamamı (Üsküdar'da)
- 49.Sultan Hamamı (Manisa'da)